

ISSN:2245-1021

Nyt fra

DANSK-JØDISK VENSKAB

Nr. 2 - April 2015 - 38. årgang

**Vi vil fred her til lands
Side 2**

**DJV's forår i Israel
Side 3-5**

**Orr Shalom
Side 6**

**Volontørhilsener
fra Israel
Side 7**

**De danske jøders
historie
Side 8-10**

DJV - et fælleskirkeligt arbejde for Israel

Dansk-Jødisk Venskab
Postboks 448
4700 Næstved
Konto 1551 000932 7398

mail: info@djvenskab.dk
web: www.djvenskab.dk
webmaster: Brian Kallehauge

BESTYRELSE:

Eva Ravn Mønbak, formand,
4465 6252. E-mail:
ravn.moenbak@mail.tele.dk

Vagn Mønbak, kasserer,
4465 6252. E-mail:
ravn.moenbak@mail.tele.dk

Filip Graversen, bladsekretær
5765 8989.
E-mail: graversen4171@os.dk

Kirsten Graversen, 5765 8989
E-mail: graversen4171@os.dk

Linda Møller, rejsesekretær,
5056 6414
E-mail: elkaer1@gmail.com

Brian Kallehauge, 21181011
E-mail:
brian.kallehauge@gmail.com

Repræsentant i Israel

Dan Herron
P.O.Box 18407, Ramat Eshkol
91182 Jerusalem, Israel
E-mail: dan.herron@djvenskab.dk

Nyt fra

DANSK-JØDISK VENSKAB

Redaktion:

Greta Axelsen, ansv.red.
3641 0623 E-mail: gax@privat.dk
Eva Ravn Mønbak
se ovenfor
Layout: Greta Axelsen

DJV VOLONTØR

Kontaktperson:
Linda Møller, se ovenfor

ARTIKLER, der gengives i bladet,
dækker ikke nødvendigvis
redaktionens synspunkter

EFTERTRYK

med tydelig kildeangivelse er
tilladt

Nyt fra Dansk-Jødisk Venskab
kan bestilles hos redaktøren eller et
af bestyrelsens medlemmer eller hos:
Dansk-Jødisk Venskab,
Postboks 448, 4700 Næstved

Forsiden:

Forår i Israel 2015.
Foto: Dan Herron

Leder

"Vi vil fred her til lands"

Overskriften er de velkendte ord fra Holger Drackmanns sang: "Vi elsker vort land", som om ikke så længe - til Skt. Hans - skal synges ud over hele Danmark.

I skrivende stund er det tre uger siden terrorhandlingen i København. Men det påvirker fortsat os alle, og vil gøre det længe, tror jeg. Vi føler alle med familierne til de to dræbte, det er en svær tid for dem. Det jødiske samfund gennemlever også en meget vanskelig tid. Terroren har sat sine spor. Kan de føle sig trygge i Danmark efter det, der er sket? Det er vigtigt og nødvendigt at vi alle støtter op om dem, at de mærker, at de ikke er alene.

I anledning af Dan Uzans død natten til søndag 15/2 sendte Dansk-Jødisk Venskabs formand nedenstående hilsen til Mosaisk Troessamfund d.15/2-2015:

Det
nu

Kære Dan Rosenberg Asmussen

Vi vil gerne udtrykke vores dybe medfølelse og sympati med det jødiske samfund i Danmark, som er blevet ramt i hjertet af forfærdelig terror. Vore tanker går til Dan Uzans familie og venner, som har mistet et menneske, der var villig til med sit liv at beskytte andre.

Æret være Dan Uzans minde.

På vegne af foreningen Dansk-Jødisk Venskab

Eva Ravn Mønbak, formand

er

mere end før nødvendigt at støtte vore jødiske venner her i landet, men også i andre lande og i Israel.

I bladet vil I kunne læse om nye projekter, som vi er gået i gang med. Et af dem er økonomisk støtte til Jewish Agency's arbejde med at hjælpe franske og ukrainske jøder til Israel. Der er nu rigtig mange jøder i begge lande, der ønsker at rejse. Men der skal mange midler til. Vi er glade for at kunne give en hjælpende hånd også i dette arbejde.

Lad os anråbe Gud om beskyttelse af Hans land og Hans folk.

Med venlig hilsen
Greta Axelsen
(red.)

Et blomsterhav!
Foran Synagogen i
København
Foto:Marvel

DJVs forår i Israel

Af Dan Herron, DJVs repræsentant i Israel

Nye samarbejds-partnere

Det er en stor glæde og ære for mig at introducere to nye samarbejdspartnere, som DJV's bestyrelse har besluttet at støtte.

**Danielle Mor
foran
Ben Gurions
gamle kontor**

Jewish Agency

Aliyah fra Frankrig og Ukraine har været presserende opgaver for det jødiske samfund i 2014 og fortsætter hermed i 2015. Jewish Agency (JA), organisationen der står for jødisk immigration til Israel og plejen af båndene mellem den jødiske diaspora og Israel er i front i dette arbejde. JA er en hæderkronet organisation, grundlagt i 1929, som var forløber for staten Israel, idet den dannede ramme for alle de institutionelle forberedelser frem til staten Israels grundlæggelse i 1948. Dette ses bl.a. ved Ben Gurions lederrolle i organisationen forud for statsdannelsen. Jeg fik til opgave at opsøge Jewish Agency i Jerusalem på vegne af DJV, og besøget gik over al forventning. Det er fantastisk at kunne melde sin ankomst med, "Jeg repræsenterer Dansk-Jødisk Venskab i Jerusalem, og vi vil gerne støtte jeres arbejde med Aliyah fra Frankrig og Ukraine med 20.000 USD." Jeg fik oven i købet lov til at gentage min lille introduktion flere gange, som jeg arbejdede mig igennem telefonkæden for at nå frem til den ansvarlige for dette område. Alle var glade for at høre beskeden. Til sidst nåede jeg frem

til Danielle Mor, en ung, venlig og effektiv kvinde, som er ansvarlig for disse områder. Hun bevidnede, at DJV's bestyrelse har ramt plet ved at prioritere Aliyah fra Frankrig og Ukraine. Netop disse to områder er de mest presserende mht. jødisk immigration. 2014 så en fordobling af fransk-jødisk immigration til Israel til mere end 7.200, fra 3.400 i 2013 og 1.900 i 2012. Så der er altså tale om en trend. Denne trend er selvfølgelig påvirket af en stigende

utryghed, men det ikke den eneste grund til udvandring. Frankrigs jødiske samfund på 500.000 er det 3. største i verden (efter Israel og USA), og mange jøder her er zionister, har en grundfæstet jødisk identitet og god kontakt til Israel. I 2015 forventer man endnu en fordobling af antallet af nye immigranter fra Frankrig på op imod 15.000.

Ukraine har ligeledes en betydelig jødisk befolkningsgruppe på ca. 200.000, hvoraf 50.000 er udsatte i forhold til konflikten med separatister i det østlige Ukraine. Historierne om, hvordan der er blevet skabt kontakt til jøder i krigsområderne, og hvordan de har skullet navigere utallige checkpoints for at komme ud, ofte med kristne organisationers hjælp, er både inspirerende og bekymrende.

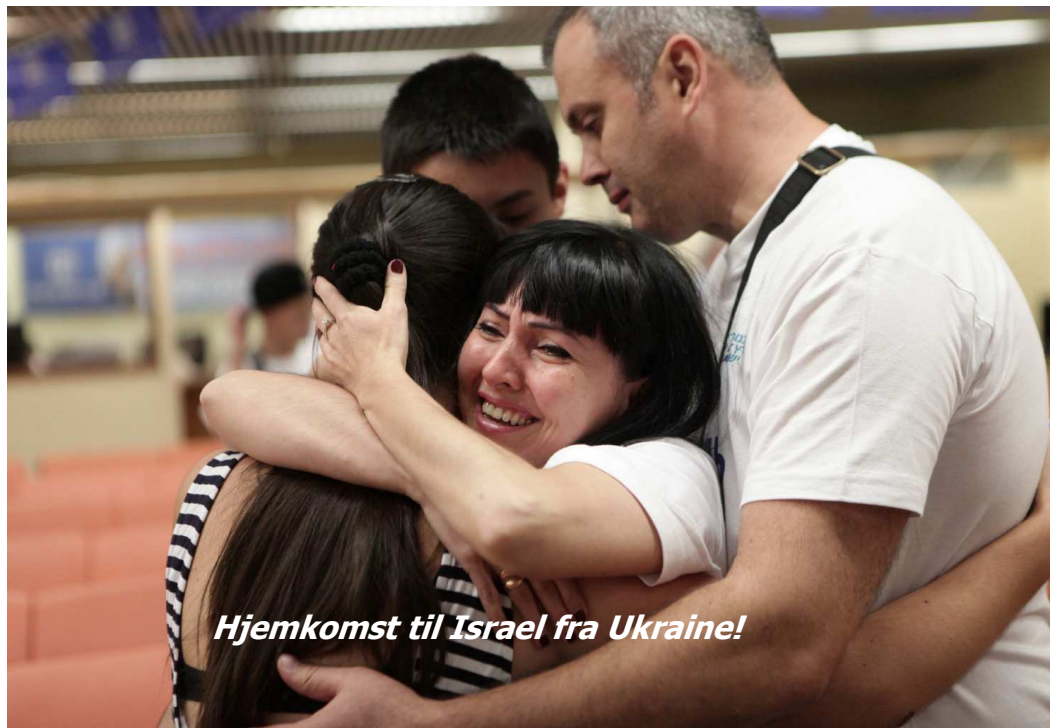
**Jewish Agency's
hovedkvarter i
Jerusalem**

Fort.s.4

Zolodyv familien som blev fanget i kampene i Lughansk er et eksempel på dette. De er en familie på 4, hvoraf deres datter allerede var indrullet i et JA-program i Israel. Men lillebroderen og forældrene var tilbage i Ukraine tvunget til at overleve i område hvor infrastruktur og offentlige institutioners funktioner og ydelser brød fuldstændig sammen som resultat af kampe og artilleribombardementer. I to måneder søgte de tilflugt i en kælder, hvor de overlevede på kartofler, løg og bygmørk. Endelig blev der skabt kontakt til dem og de fik hjælp til at navigere de utallige checkpoints for at komme ud af kampzonen og ud af Ukraine videre til Israel. (Billedet er fra familien Zolodyvs ankomst til Israel og genforening med deres datter).

Samarbejdet med kristne organisationer

Samarbejdet mellem kristne organisationer og Jewish Agency er inde i en rigtig god periode som vidner om en ny tillid og gensidig respekt parterne imellem. Der blev kvitteret for dette ved JA's generalforsamling i Jerusalem,

Hjemkomst til Israel fra Ukraine!

hvor organisationer, der har støttet JA's arbejde, specielt i Ukraine, blev hædret. Særligt rørende og betydningsfuld var talen fra den tyske formand for Ebenezer Deutschland, Hinrich Kaasmann. Han citerede Esajas 60:14: "Dine undertrykkes sønner kommer bøjede til dig, og alle, som håned dig, kaster sig ned for din fod og kalder dig Herrens by..." (1931 udg., 1992 udg. har uvidst af hvilken årsag fjernet ordet "sønner", som står tydeligt i den hebraiske grundtekst). Han fortsatte med at forklare: "Min far var officer i den tyske hær i Ukraine. I dag kommer jeg bøjet

foran jer, som søn af jeres undertrykker". Det er ikke hver dag, man er med til at se en profeti gå i opfyldelse!

De danske kirkelige organisationer afholder månedligt et bede- og koordinationsmøde, og i april har JA inviteret os til at have vores møde i deres hovedkvarter, netop pga. den nye kontakt skabt igennem DJV. Tak til DJV's venner for donationer, som har muliggjort billetten til dette forum. Jeg forventer at skrive mere om JA's arbejde i løbet af i år, men nysgerrige kan læse mere på deres hjemmeside:

www.jewishagency.org (materiale og billeder i denne artikel er hentet delvist fra Jewish Agency's: 2014: The Year of the Urgent – Behind the Headlines).

Danielle Mor sammen med kristne, der støtter Jewish Agency's arbejde

Lone Soldier

Efter hæren, hvad så? Hvis man er vokset op uden for Israel, hvordan bliver man så en del af det israelske samfund? Dette er en vigtig problemstilling, og derfor er vi glade for at kunne introducere endnu en ny partner, "Lone Soldier", (ordret: Enlig soldat). Faktisk er arbejdet her også knyttet til immigration til Israel. Organisationen stræber efter at være familie for unge soldater fra udlandet eller israelske unge fra baggrunde, som dem vi kender i Orr Shalom, dvs. unge soldater og forhenværende soldater, der ikke har et stærkt familienetværk i ryggen. Denne støtte er særlig vigtig, fordi, selvom soldater nyder al mulig form for støtte og opbakning, mens de aftjener værnepligt, så forsvinder hoveddelen af støttestrukturen ligeså snart, geværet bliver lagt på hylden. Lone Soldier er derfor en art soldaterhjem, der sigter på at gøre overgangen fra soldat i militærets fællesskab til borger i Israel mere inkluderende, og som søger at modvirke den isolation, som mange unge føler efter endt tjeneste. Fordi dette også en vigtig del af Aliyah arbejdet, så flugter det fint sammen med vores støtte til Jewish Agency, som ligeledes er involveret i programmer for unge forhenværende soldater.

På Lone Soldier Center i Jerusalem var jeg så privilegeret at kunne mødes med Gabriella, der gør tjeneste i Flyvevåbnet. Hun har en meget vigtig og særlig rolle. Som man kan se på billedet, så har hun en ikke-menneskelig makker. Sammen med sin hund er hun ansvarlig for flybasers sikkerhed og for at opspore evt. forsøg på infiltration. Under Hamas'

Dan Herron på besøg i The Lone Soldier Center

Unge soldater nyder orlov i centrets dagligstue

raketregn i Gaza operationen i 2014 var hun og hendes hund med til at bevogte et af Iron Dome batterierne, anti-raket systemet, der neutraliserede de mest truende af Hamas' raketter. Gabriella har gennemgået en krævende og lang træning med sin hund, en træning som ikke alle makkerpar formår at fuldføre.

Selvom 23-årige Gabriella allerede har en universitetsgrad fra sit hjemland, USA, og er vokset op i et miljø med muligheder i New York, så længtes hun efter en anden type udfordringer, der kunne give hende anderledes livserfaringer end en øjeblikkelig indtræden i karriereræset. På trods af at være sekulær jøde, så har hun altid haft en stærk bevidsthed om Israel, idet hendes bedsteforældre overlevede 2. verdenskrig i Europa. Hun er vokset op med deres historier og derved haft forståelse for, hvorfor den jødiske stat er så vigtig. Hun var 10 år

gammel, da terrorangrebet i New York fandt sted i 2001. Denne begivenhed fik mange i hendes generation til at ville gøre en indsats.

Der er mange praktiske og kulturelle udfordringer for hende ved at bo i Israel, og derfor sætter hun stor pris på Lone Soldier, som udover sociale arrangementer hjælper med jordnære ting som flyttehjælp og at forstå krav og rettigheder i det israelske system. Selvom hun er en pige med evner og selvtillid, er hun også et godt eksempel på den type person, Lone Soldier gerne vil nå. For i bund og grund ville det være lettere for hende, kulturelt, job- og familiemæssigt, at vende tilbage til USA efter endt tjeneste. Der er dog en ting, der nok vil være lettere for hende i Israel, siger hun, og det er at finde en jødisk ægtefælle.

Læs mere på hjemmesiden: www.lonesoldiercenter.com

Fotos: Dan Herron

Af Debbie Faier,
Koordinator i Orr Shalom

Orr Shalom Udviklingsrapport – Februar 2015

Tak for jeres fortsatte og generøse støtte til Orr Shaloms udsatte børn. Med jeres hjælp er vi i stand til at tilbyde varme og kærlige hjem og den bedst mulige omsorg for Israels misbrugte og vanrøgtede børn. Vi værdsætter jeres fortsatte støtte til familiehjemmene: Volach, Ramot, Harishonim og Pri Megadim. Vi er ovenud glade for, at DJV dette år udvider støtten til det nye hjem i Ashkelon, Eshkol Paz, lige så vel som støtte til at dække udgifterne for en civil værnepligtigs aktiviteter i et terapiprogram for plejebørn. Tak for jeres generøsitet, der gør det muligt for os at hjælpe flere og flere børn. Tak!

Eshkol Paz- Det nye hjem i Ashkelon

Det nye behandlingshjem i Ashkelon er nu fuldt i gang: otte børn bor der allerede: seks piger og to drenge. Det yngste barn i hjemmet er 7 år og det ældste 11. Hvert enkelt barn kommer til os fra meget svære situationer og har enten oplevet vanrøgt eller fysisk misbrug. Udover husets mor inkluderer støtteholdet en psykolog, en socialarbejder og en rådgiver, samt to civile værnepligtige. De to civile værnepligtige piger kommer hver dag fra middag til kl. 22 om aftenen og er rygraden i hjemmet.

ORR SHALOM

For Children and Youth at Risk (cc)

Development Department

De professionelle plejere arbejder intensivt med de skadede børn, som alle modtager psykoterapi ugentligt, enten fra hjemmets psykolog eller socialarbejderen. Det er i denne sammenhæng, at børnene begynder at forstå og kunne behandle deres traumer. Disse terapeutiske samtaler er meget svære for børnene, men vi er glade for at kunne tilbyde dem indbydende og veludstyrede rammer.

Civile Værnepligtige i Orr Shaloms plejefamilie centre

Orr Shalom beskæftiger tre civile værnepligtige piger, der indgår som en vigtig del af staben af socialarbejdere, psykologer, og psykiatere, der er tilknyttet plejefamilie centrene til støtte for Orr Shaloms plejeforældre. Disse plejeforældre er nøje udvalgt og tager sig af børn med meget tunge profiler, som ofte tidligere har været i kontakt med det psykiatriske system i Israel, og hvis tidligere adoptionsforsøg er slået fejl.

Dansk-Jødisk Venskabs bidrag kommer til at finansiere aktiviteterne for en af disse civile værnepligtige. Udover at indgå som en del af det behandlingsteam, der omgiver børnene, så agerer de unge civile værnepligtige en art storesøster og fortrolig ven for børnene. De er også et vigtigt aflastningselement for plejeforældrene og bidrager med den ekstra logistik og omsorg, der skal til for at plejeforældre kan lykkes. De ledsager børnene på rejser og til møder, arrangerer lejre og aktiviteter og er bindeled til de biologiske familier. Alt i alt en meget vigtig funktion.

Tak for jeres støtte i 2014

Vi takker jer, Dansk-Jødisk Venskab, for at være vores partnere i bestræbelserne på at hjælpe Israels børn. Med jeres hjælp fortsætter vi med at tilbyde disse børn den afgørende støtte, som de har brug for til at overkomme deres unævnelige traumer og til at genopbygge deres liv for at opnå en bedre og mere stabil fremtid. Vi er især glade for jeres tilsagn om at forøge jeres engagement i det kommende år. Tak!

Orr Shalom medarbejdere

Volontørhilsener fra Netanya (forkortet)

Vi vil lige skrive lidt om vores ophold her i Netanya på Maon Nachim som betyder "Hjem for Handicappede". Det er så her vi kom til at arbejde og det er vi bestemt glade for. Der er ca. 45 beboere her med forskellige handicaps, men overvejende spastikere. Det er et sted med et godt renommé, og beboerne trives med de færdigheder og muligheder, de nu har. Det er skønt at se, at der bliver gjort så meget for dem, og at medarbejderne vægter værdighed og den individuelle trivsel frem for begrænsninger. Der bliver malet med både mund og fødder, og det er rørende at se de fantastiske smukke billeder, der bliver kreeret med hjælp fra frivillige, som assisterer dem. Der er sang og musik og et dejligt ergonomisk køkken, hvor dem der ønsker det kan være med til at lave mad.

Og lige en ting, der er meget smuk her, er, at der er en slags kostskole for kommende soldater, og de kommer hver uge et par timer om eftermiddagen og spiller spil med beboerne og serverer chips og sodavand, en rigtig hyggestund for mange.

Det vi kan bidrage med er lidt ekstra hygge omkring den enkelte i form af indkøb i byen for dem, der ikke kan komme af sted alene, og vi tager med på ture til indkøbscenter, café og andre oplevelser. Det er en rigtig dejlig rolle. Og så er vi jo meget brugt i spisesituationer, da rigtig mange ikke er i stand til at spise selv. De største udfordringer er sproget, da få kan engelsk, og det er det, vi kan. Elin fandt dog en rigtig god smartphone app, som er en dansk hebræisk oversættelse med udtale. Den er meget god at have. Og vi har allerede lært en del sætninger om de mest almindelige begreber i forhold til mødet med andre mennesker. Kropssproget har vi brugt meget og vi må indrømme, at vi var trætte efter de første par ugers arbejde. Nu er vi ved at kende rytmen og den israelske kultur og facon lidt bedre.

Ellers nyder vi, at William og Solvejg er kommet, et dansk /norsk ægtepar, som har en masse kontakter her i Israel og meget mere viden om landet og de jødiske skikke, end vi har, da de har været her i landet mange gange, og Solvejg arbejdede her i en årrække. Det kommer jo os til gode. Allerede 10 dage efter vores ankomst var vi i Jerusalem til et årligt arrangement for volontører i Israel, det var et smukt arrangement med musik og indslag af taler. Der var 800 samlet fra 24 lande, og vi blev takket for vores indsats i landet.

Venlige hilsener

Else Aaby og Elin Sørensen

Else, Elin, Solvejg og William

Vi takker for muligheden for at lære Maon Nechim at kende med alle ca. 50 kærlige beboere, de fleste stærkt fysisk handicappede, som har brug for hjælp til at spise. Enkelte bliver kørt i rullestol til de mange aktiviteter, som tilbydes her. Der er fysioterapien med cykelbevægelser og meget andet og rummet til afslapning med lyskastere og afslappende musik til. Så er der PC rummet, hvor der gives hjælp til at lave flotte kort til alle anledninger, som beboerne til tider deltager i uden for hjemmet. Sang- og drama gruppen er også festlig at komme til og lige så køkkengruppen, hvor vi så fremstilling af og smagte på de gode kager til Purim - Hamans ører.

Af og til kommer ca. 6 unge fra marinen og underholder os med spil og aktiviteter - også populært. I disse dage handler det om Dronning Esther, der reddede alle jøderne fra udslættelse i Persien ca. 2500 f.Kr. I aften kom en dygtig "Kantor" og sang hele Esters bog for os. Hver gang Hamans navn blev nævnt, blev der skrallet og banket og truttet, så det var en lyst.

Som frivillig er første udfordring at lære navnene at kende på alle beboere og de lige så mange ansatte. Rigtig mange kommer fra Rusland og Etiopien og arbejder godt sammen. Integreringen er utrolig god her i landet. Det er en stor fordel, hvis man kan lidt hebraisk. Selvom en del beboere har svært ved at tale, kan de bruge kropssproget på en utrolig opfindsom måde, så det går for det meste godt med at forstå hinanden. Enkelte er gode til engelsk, og så bliver det hele enklere.

Venlige hilsener
William og Solvejg

De danske jøders historie

Af Edith Theis-Nielsen - 6. del

I marts måned 2014 fejrede Det jødiske Samfund i Danmark 200-året for Den Kongelige Anordning af 29. marts 1814, hvor kong Frederik VI bestemte, at de danske jøder skulle være lige med de danske borgere. Dette frihedsbrev til de danske jøder vil vi gerne være med til at markere, om end deres ligestilling først blev fuldstændig med grundloven i 1849. Læs 7. og sidste del af artikelserien om de danske jøders historie i det kommende nummer af Nyt fra Dansk-Jødisk Venskab. Artiklerne bygger på flere kilder for at sikre alsidigheden, men det er et skøn, hvad der er medtaget. Formålet har været at give et overblik over de danske jøders historie med fokus på, at jøderne kom til Danmark i forskellige bølger og repræsenterer mennesker med meget forskellig baggrund, hvortil kommer, at der har været vigtige begivenheder for jøderne, som er beskrevet uden dog at være udtømmende. Til gengæld er der litteratur-henvisninger til hvert afsnit, så læseren selv har mulighed for at studere videre på emnerne. Dansk Jødisk Museum har hjulpet med at pege på mulige kilder og leveret enkelte billeder.

De polske og russiske jøder 1904-1920

Da zar regimet indførte undtagelseslove, pogromer og vanskelige forhold for jøderne i det hele taget, begyndte de at udvandre fra den vestlige del af zarens Rusland dvs. bl.a. det nuværende Polen. I 1742 blev de pålagt at bo i denne del af zarens rige, hvor de boede under forfærdelige forhold, og i 1882 tilspidsede det sig med nye anti-jødiske love i kølvandet på zar Alexander 2.s attentat død i 1881. I 1905 brød den russiske revolution brød ud, jøderne fik skylden, og pogromerne tog til i styrke; diskriminationen og den økonomiske situation blev uudholdelig, og en 1/3 af Østeuropas jøder udvandrede mellem zar Alexander 2.s død og frem til 1. Verdenskrig.

Jøder i Danmark 1901-2013

År	Antal personer
1901	3476 ¹
1911	5164 ¹
1921	5947 ¹
1943	7500 ²
2013	8000 skøn ³

1 Folketællingen 1921 (1911 og 1901), tb. 24 - www.dst.dk— efter 1921 er der ingen rubrik for trossamfund.

2 Det antal jøder, som flygtede u. 2.VK inkl. ikke-jødiske ægtefæller og jøder midlertidigt i landet.

Den heljødiske befolkning i okt. 1943 var 6394 iflg. Jul. Margolinsky.

3 www.mosaiske.dk

Mange tog til USA men flere – især de fattigste – kom til Danmark, den billigste af de vestlige ruter; men omtrent halvdelen af det samlede antal, som kom til Danmark, fortsatte til andre lande, især USA – det nøjagtige tal kendes ikke. De som blev i landet var meget anderledes end det velstillede etablerede jødiske samfund på det tidspunkt. De nye immigranter var fattige, flere var præget af revolutionens ånd (mod zar og rabbinere), nogle var socialister og/eller zionister, og de havde ringe sprogkundskaber. Desuden havde den nye gruppe mange meget ubehagelige erfaringer med sig i bagagen fra Rusland og Polen, og de fik mange flere børn end de etablerede danske jøder. De var arbejdere og virkede især med tilvirkning af produkter fx som skræddere, skomagere. I perioden 1901-1920 steg antallet af jøder i Danmark fra 3500 til 5900. Det betød også en revitalisering af det jødiske samfund i Danmark.

Theodor Schapiros skrædderforretning. Foran butikken Theodor Schapiro og to ukendte
Foto: Dansk Jødisk Museum

De russiske jøders politiske engagement

Blandt de russiske jøder var flere politisk aktive og betragtede sig som landflygtige, de var involveret i russiske politiske forhold og udfoldede deres aktiviteter her i landet, de havde også hemmelige forbindelser til andre grupper i udlandet og til grupper i Rusland. Og nogle havde ambitioner om at vende tilbage, hvis og når revolutionen kom. Andre havde et dobbelt-engagement i både immigrant-venstrefløjen og i den danske venstrefløj, skriver Morten Thing i sin bog: "Den historiske jøde" i kapitlet "Jøderne og revolutionen i Danmark."

Statistik for russiske og polske jøder

Gennem tallene for erhverv, indtjening og boligforhold 1906 til 1911 ser man, at de forholdsvis hurtigt rykkede op ad den sociale stige, de tjente mere og fik bedre boliger i løbet af få år. Men det statistiske kontor i København bruger ofte ordet "proletarer" om disse jøder (formentlig i betydningen fattig jf Dansk Sprognævn, som henviser til Historisk Ordbog online), men fremhæver også de enorme forskelle på alle måder til det etablerede gamle jødiske samfund samtidig med, at man peger på den hurtige opadgående sociale mobilitet. Der findes et omfattende statistisk materiale om de russiske og polske jøder (under et), som belyser en lang række forhold. Materialet baserer sig på folketællingerne og staden Københavns statistikker offentliggjort og analyseret af Cordt Trap og Colding Jørgensen i bl.a. nationaløkonomisk tidsskrift, tidsskrift for jødisk litteratur og historie, og flere artikler er tilgængelige på internettet.

Jødisk fattigkasse hjælper

For de etablerede danske jøder betød denne nye gruppe vanskeligheder, for de gamle jøder var etablerede, assimilerede, og den nye gruppe var på mange måder meget forskellig. Dertil kom, at Det Mosaiske Troessamfund havde egen fattigforsørgelse, så det kostede økonomisk at hjælpe de nye immigranter. De kunne få fattighjælp og rejsepenge, hvis de rejste videre; der var også hjælp gennem forskellige bestående institutioner fx Præmieselskabet, som ydede etableringslån til russiske jøder, og det jødiske skolevæsen tog immigrantbørnene ind.

Selv om den jødiske menighed var kølig i sit forhold til de nye immigranter, så støttede de fattigkassen økonomisk med store summer, og uden denne hjælp ville det have været meget svært for de nye. Men indvandrerne frygtede også at komme på fattiglisten, fordi navnene så blev udleveret til myndighederne. Det indebar en fare for at være retsløs og udelukket fra dansk statsborgerskab og udvist. Menigheden

hjalp med støtte, men den var meget begrænset for den enkelte, og en tredjedel af al støtte gik til rejsepenge. Desuden fremmede det etablerede jødiske samfund fordanskningsprocessen bl.a. gennem de jødiske skoler. Det beløb, som den jødiske fattigkasse uddelte i perioden 1904-1919, udgjorde 253.538 kr. (iflg. Bent Blüdnikow i "Immigranter – de østeuropæiske jøder 1904-1920") i datidens priser, som ved hjælp af Danmarks Statistiks historiske prisindeks kan beregnes til 16 mio. kr. i 2012 priser. Ca. 25-30 % gik til rejsepenge. Nogle vidneberetninger antyder, at det beløb, som den enkelte fik i starten var meget lille og blev ikke altid udbetalt med velvilje. Desuden var det ikke uproblematisk at modtage jødisk fattighjælp af hensyn til forholdet til myndighederne og erhvervelse af dansk statsborgerskab. Ifølge Cordt Trap var beløbet 2-4 kr. om ugen i datidens penge, mens det i nutidens penge svarer til ca. 745 kr. om måneden.

Russiske immigranter drikker te i 1912. Fra venstre: Snedker Wulff Avrach, tilskærer Samuel Miransky, skrædder Boris Minkau, Anna Miransky (Max Miransky), syerske Ch. Hoffman, syerske Leah Minkau, Slova Avrach (Max Avrach).

Foto: Dansk Jødisk Museum

Der var gnidninger på grund af forskellighed mellem de nye og gamle jøder, men samtidig oplevede de nye polske og russiske immigranter, at det var svært for dem at komme ind i den mosaiske menighed på grund af høje indtrædelsespenge og fordomme. De nye immigranter talte jiddisch, og flere af dem havde gjort sig fri af religion. Det etablerede jødiske samfund var betænkelig ved, at der kom så mange nye jøder, som både ved deres antal og deres adfærd kunne påkalde sig for meget opmærksomhed fra det danske samfund. Derved kunne de skabe vanskeligheder for de allerede etablerede danske jøder, som var relativt assimilerede og betragtede sig som danskere med jødisk tro og ikke omvendt.

Fort.s.10

De danske jøders historie

Pinches Welner kom første gang til Danmark i 1912 og måtte af nød ernære sig som skrædder. Men efter et par ophold i Argentina, hvor han begyndte at skrive artikler, vendte han tilbage til Danmark og blev forfatter. I bogen "Fra polsk jøde til dansk" beskriver han vilkårene for en polsk eller russisk immigrant, som kom til Danmark i perioden 1904-1912.

*Polsk-fødte forfatter
Pinches Welner
(1897-1965) har
skrevet om de
russiske og polske
jødiske immigranter
Foto: Dansk Jødisk
Museum*

Bent Blüdnikow skriver i en artikel i Selskabet for dansk jødisk historie 3/1981 om forholdet mellem de indvandrede polske/russiske jøder, oftest fattige, og de gamle danske jøder, oftest rige og veletablerede: "følelserne mellem de 2 grupper blev ret fjendtlige og en egentlig integration fandt aldrig sted. Først efter 1930 lykkedes det delvist for de nyankomne at komme ind i trossamfundets styrende organer. Taler man med de få overlevende fra den tidlige indvandringsperiode er der stadig en dyb bitterhed at mærke overfor den behandling, som de blev udsat for. Men kun en dybere historisk undersøgelse vil kunne afsløre hvad der egentlig skete mellem de to grupper."

Dog har de russiske og polske jøder slået rekord i social opstigning, for i løbet af mindre end en generation gik de fra at være mindrebemidlede til at blive en del af middelstanden. Samtidig tilførte de det jødiske samfund i Danmark yngre medlemmer, for i 1916 var 45 pct. af vest jøderne over 40 år, mod kun 8 pct. af øst jøderne.

Litteratur:

Som Del 1

Bent Blüdnikow: Immigranter – østeuropæiske jøder i København 1904-1920

Cordt Trap: Jøderne i København efter

folketællingslisterne af 1906, nationaløkonomisk tidsskrift, 3. række, bind 15, 1907 (online)
Cordt Trap: De russiske jøder i København, nationaløkonomisk tidsskrift, 3. række, bind 20, 1912 (online)
Cordt Trap: Russiske og krigsindvandrede jøder i København efter folketællingen 1916 (kun København), nationaløkonomisk tidsskrift, 3. række, bind 25, 1917 (online)
H. Colding Jørgensen: Jøderne i Danmark omkring 1931 (online)

Læs 7. del af "De danske jøders historie" i det kommende nummer af
Nyt fra Dansk-Jødisk Venskab, der
udkommer maj/juni måned 2015

Dansk-Jødisk Venskabs Generalforsamling

Afholdes d. 22.maj 2015, kl. 19.00
Valby Kulturhus, lokale 2, 3. sal
Vejlegårdsvej 4-8, 2500 Valby

Dagsorden:

1. Valg af dirigent og referent
2. Årsberetning v/formanden
3. Årsregnskab v/kassereren
4. Valg til bestyrelsen
På valg: Eva Ravn Møenbak
Vagn Møenbak
Linda Møller
Greta Axelsen
Marvel Gulbrandsen
5. Eventuelt

**Forslag, som ønskes behandlet på
generalforsamlingen, skal fremsendes
til formanden en uge før.**

Med venlig hilsen
Bestyrelsen

Kvittering for gaver og kontingenter til Dansk-Jødisk Venskab

Januar 2015:

Christa & Steen Lorenz Vogt 250, Elding 600, Pekka Johannes Puukka 600, Keld Åge Yttesen 1000, Kirsten Jønsson 300, Ninna Pedersen 500, Kirsten Steffensen 300, Lis & Johan Due 500, Jan & Kristina Poulsen 500, Bjarne Sørensen 1000, Brian Kallehauge 200, Anonym 100, Else & Jens Erik Pedersen 200, Arne Toldam 100, Tage Barrit Nielsen 150, Aase & Børge Jensen 300, Irene Poulsen 75, Eva & Ove Stage 100, Anette Pugh 300, Lissi Ankjær Nielsen 500, Kirsten Nielsen 500, Ingo & Gunhild Høgh 200, Michael Wadsholt 100, Esther Sørensen 100, Mrk. S 100, Hanne Jensen 150, Ketty Rasmussen 200, Levi A. Hansen 100, Henning Møller Christensen 100, Finn Jensen 50, Inge Marie Kristensen 100, Inger Ravndrup Thomsen 200, Anita Nørgaard 100, Levi A. Hansen 300, Robert Nielsen 200, Hanne Møller Fredberg 100, Bodil & Niels Madsen 1100, Mrk. Ekko 100, Tore Lindvold 400, Grethe Kathrine Knudsen 1000, Jørgen Vagn Petersen 2100, Niels E. Flensted-Jensen 100, Bodil Nielsen 500, Eva Johanne Nielsen 200, Lore-Lisa Lauterlein 1000, Lilian Constance Bakke 100, Exodus MC 500, E. Falk Lauridsen 250, Mrk. "HAG" 12100, Else M. & Svend Vig 5000, Neeltje K. & Henning Madsen 250, Søren Bøgel Pedersen 150, Brigitte Torp 100, Edel Sørensen 100, Jette Rieck 100, Anonym 500.

Fattige og nødstedte jøder

Jens Toft-Sørensen 200, Seniorgruppen Vejle 500, Anne Maria Zachariassen 150, Guttermann 100 Orr Shalom, Karl Aage Hagsteen 800, Kirsten Genach 600 AKI, Anni Frank 100, Evangelieforsamlingen 1000, Ove Knudsen 200, Anonym 200 AKI

Februar 2015:

Ellen & Henning Tetzlaff 1758, Elding 600, Kirsten Jønsson 300, Ninna Pedersen 500, Kirsten Steffensen 300, Inge & Kim Thinggaard 135, Lis & Johan Due 1000, Levi Randrup 200, Jens Erik & Else Pedersen 200, Hans Christian Marsbøll 300, Brian Kallehauge 500, Anna Else Due Bengtsson 100, Tage Barrit Nielsen 150, Bente Hammer 100, Solveig Sværke 100, Paul & Jytte B. Dyremose 100, Egon Nielsen 100, Elisabeth Juul-Petersen 100, Svend Aage Pausen 100, Hava & Bjørn Andersen 150, Ove Stage 200, Herdis Pedersen 200, Anette Pugh 300, Lissi Ankjær Nielsen 500, Peter Kusk Thomsen 500, Inger Kjeldsen Kristensen 600, Anna M. Becker 800, Aron Skop 100, Ketty Rasmussen 200, Ole Erik Kristjansen 60, Kirsten & Jens Otto Villadsen 400, Else Christensen 100, Else Marie & Svend Vig 400, Lene & Svend Erik Thøstesen 200, Egon Jørgensen 100, Gudmund Bach Petersen 600, Anonym 100, Kristina & Jan Poulsen 500, Dorethe & Hans Grove 200, Karl Aage Hagsteen 100, Britta & Thorvald Matzen 100, Svend Viggo Højegaard 100, Annette Madsen 200, Ove P. Edill 200, Ivan Pedersen 500, Hilda Nielsen Madsen 600, Ditte Merete & Ivar Markussen 700, Annie Grove Sørensen 100, Arne M. Toldam 100, Line Lund 100, Ernst H. Jensen 100, Britta Hansen 200, Hanne Jensen 200, Tove Høst 500, Bjørg Herold 200, Anne Marie Nicolajsen 100, Henning Evald Lütje 300, Søren Ullersted 100, Gudrun Thomsen 100,

Anette Millardet 200, Grethe & Erik Sørensen 300, I. & F. Jørgensen 600, Grethe Elisabeth Dohn 200, Johanne Sørensen 600, Knud Egon Wraa 200, Hanne Petersen 300, Vibeke Søllner 350, Grethe Kathrine Knudsen 1000, Anne & Leif Schmidt Christiansen 4200, Martin Ruben Dam 300, Jens & Ida Schytt 100, Gerda Hedeby 600, Susanne Helen Jensen 200, Levi Andreas Hansen 300, Anitta Nørgaard 100, Inge-Marie & Michael Bramming 200, Greta Larsen 500, Ingolf Bjørsted 100, Albert Borenhoff 100, Preben & Bente Müller 200 Dan Herron, Sonja & Henning Næsager 5200, Inger Ravndrup Thomsen 100, Jens Kr. Kristensen 200, Vibeke & Kjeld Kammer 200, Ninna & Arne Melchior 250, William Marcher 500, Ruth Gregersen 100, Elise Carlsen 100, A.V. Moos 4200, Anna Elise Jørgensen 400, Niels E. Flensted Jensen 100, Else Marie Jensen 100, Kirsten Randi Hansen 200, Lise Sønderby 100, Anette Madsen 150, Anette Lewinsky 300, Kirsten & Poul Hoffmann 200, Ove Fonseca Holmene 200, Mona Kristensen 600, Inger Margrethe Blomhøj 2000, Birgit Askholm 200, Ruth Kristensen 300, Bent Balle 200, Borghild R. Jørgensen 400, Else M. Haahr Rasmussen 200, Clara Vestergaard 100, Exodus MC 500, Vibeke Luca Rasmussen 100, Else Agerskov 100, Birthe & Victor Jørgensen 500, Doris Ingrid Henriette Larsen 100, Annette Falk Sheye 200, Michael Bramming 200, Esther & Christian Schmidt 300, Lissi & David Herron 1200, Svend Erik Larsen 900, Rigmor Gundfelt 600, Søren Bøgel Pedersen 150, Inga Simonsen 300.

Fattige og nødstedte jøder

Jens Toft-Sørensen 200, Anne Maria Zachariassen 750, Levi Randrup 300 Orr Shalom, Anna Else Due Bengtsson 1000, Kirsten Genach 500 AKI, Margit Pedersen 1000 Orr Shalom, Anni Bak Frank 400, Guttermann 100 Orr Shalom, Leif & Hanne Pedersen 100, Jens & Ida Schytt 200 Orr Shalom, Evangelieforsamlingen 1000, Liv Reidun Skogen 20000 Orr Shalom, Clara Vestergaard 1900, Dunja Vilja Novak 1000 AKI

Gaver til Dansk-Jødisk Venskab er fradragsberettigede efter gældende regler.

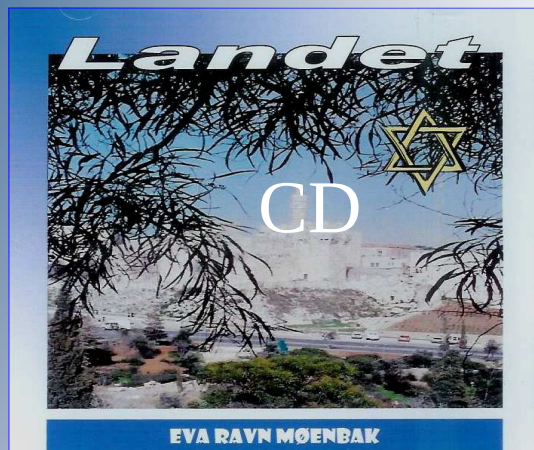
Kære venner

Vi takker hjerteligt for alle gavebidrag til arbejdet, som vi har modtaget her i begyndelsen af året.

Dansk Jødisk Venskab har mange jern i ilden i Israel, som I har kunnet læse lidt om her i bladet. Vort håb er, at vi også fremover vil kunne yde vore israelske venner hjælp både ved vores faste tilstedeværelse i landet og ved alle vore dygtige volontører, som gør en stor indsats på mange forskellige områder i Israel. Men for at kunne opnå alt dette er vi afhængige af alle jer, som støtter vores arbejde i bøn og med gavebidrag. Det er en stor opmuntring at have venner som jer.

*Med hjertelig hilsen - shalom
Vagn Møenbak
kasserer*

Tilbud

En *CD-optagelse* fra et seminar arrangeret af Immigranthjælpen, hvor Eva Ravn Mønbak talte over emnet "Landet". Hvem tilhører landet Israel?

Et emne, der er mere aktuelt end nogen sinde.

Kun kr.50 + forsendelse

Bestilles hos:
Marvel på tlf. 36410623
eller mail: gax@privat.dk

ID NR. 47420

Maskinegnet adressering

Tværkirkelige bedemøder for Israel i 2015

"Bed om fred for Jerusalem"

(Salme 122,6)

Møderne, der ledes af Eva Ravn Mønbak, er åbne for alle interesserede. Til hvert møde er der informationer fra Israel.

Den 3. onsdag i måneden
kl. 19.30 er der bedemøde for Israel

Møderne finder sted i
Apostolsk Kirke, Filippavej 3,
1972 Frederiksberg C

Bliv **medlem** af
Dansk-Jødisk Venskab!

Et års medlemskontingent
koster kr. 100,-
Benyt vedhæftede girokort til
indbetaling og sæt **X** ved
medlemskab.

Hjertelig velkommen.
Med venlig hilsen
Dansk-Jødisk Venskab.

Sæt **X** i kalenderen

Dansk-Jødisk Venskabs
Israel-stævne finder i år
sted den

31/10-1/11-2015

Stævnets tema bliver:

**Jerusalem - den
store Konges by.**

Udgiver: Dansk-Jødisk Venskab, Postboks 448, DK-4700 Næstved